List 22. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. maja 1896.

Politiški oddelek.

Velikonemštvo na Dunaju.

Upravo dunajskega mesta so prevzeli te dni protisemitje. Tudi pri nas jih je mnogo, ki mislijo, da se razmere sedaj v Avstriji v marsičem na bolje obrnejo, ko ne bodo več gospodarili na Dunaju nemški liberalci. Mi seveda poraz nemškim liberalcem prav iz srca privoščimo, a na drugi strani pa od novega toka na Dunaju kdo ve koliko dobrega ne pričakujemo. Tudi krščanstvo na Dunaju ne bode imelo od nove mestne uprave tistih koristij, kakor je mnogi pričakujejo.

Dunajski protisemitje niso kdo ve kako pobožni ljudje. Mej njimi jih je mnogo, ki niso v verskem oziru prav nič drugačnega mišljenja, kakor so nemški liberalci. Tudi dr. Lueger sam še nedavno ni posebno spoštljivo o veri govoril, le zadnji čas, ko so protisemitje potrebovali duhovščino v svoje namene, je kaj rad svoje krščanstvo poudarjal. V resnici pa stranke, ki so zasele stole v mestnem zboru, veže samo sovraštvo do židov.

Za nas je posebno pomenljivo, kakšen vpliv more imeti v narodnem oziru to, da so zavladali na Dunaju protisemitje. Duh, ki bode vladal v dunajski mestni hiši, se bode širil tudi z Dunaja po raznih avstrijskih pokrajinah. Kakor je pal nemški liberalizem na Dunaju, tako bode pal tudi drugod.

Kakšnega mnenja so dunajski protisemitje v narodnem oziru, je pokazal dr. Lueger, ko je bil v drugič voljen za župana. Naglašal je v svojem govoru v jako odločnih besedah svoje nemštvo in nemški značaj Dunaja. Prej bi skoro bili verjeli, da kaj tacega govori Schönerer kakor krščanski socijalist dr. Lueger.

S tega časa je minolo nekaj mesecev. Dr. Lueger se je ta čas prepričal, da ni dobro, ako kdo včasih preveč očitno pove svoje misli. Tedanji govor njegov je namreč mu zaprl pot do županstva.

Dr. Lueger je od tedaj nekoliko bolj strpljiv postal v narodnem oziru. Svojega nemštva več toliko ne naglaša. Sedanji vodja dunajskih protisemitov je pač že večkrat menjal svoje politično mnenje, a mi vendar ne verujemo, da bi bil v narodnem oziru postal drugačnih nazorov. Vsaj je nam le predobro še v spominu, da so on in njegova stranka glasovali proti celjski gimnaziji. Res je ta čas bil dr. Lueger v Gorici in ondu na nekem shodu baje za Slovence še precej prijazno govoril. Mi ne pripisujemo kake važnosti temu. Na Primorskem seveda nimajo Nemci nobenega upanja, da bi kdaj kako vlogo igrali, ondu zatorej lahko se dr. Lueger za Slovence poteguje. Protisemitski listi se večkrat potegujejo za primorske Slovane, a zastonj bi pa iskali kake dobre besede za štajerske in koroške Slovence v njih. Od stranke, ki je glasovala proti tako pravični stvari, kot je osnova dvojezične gimnazije v Celju, pač nikdo ne bode pravičnosti pričakoval.

Da dr. Luegerju in tovarišem niso Italijani na srcu, mi umemo. Poskrbeli so, da se je na Primorskem popolnoma onemogočilo nemško uradovanje. Italijani so tako rekoč tu na potu Nemcem, ki bi radi razširili svoj vpliv do Jadranskega morja. Dr. Lueger dobro ve, da so Italijani mnogo trši nego Slovani, zato bi pa njegova stranka jih rada s pomočjo Slovanov malo omečila. Nikakor pa ne moremo govoriti, da dunajski krščanski socijalisti morda iz čuvstva pravičnosti goje kake simpatije do primorskih Slovanov.

Novi dunajski župan v svojem govoru pri instalaciji ni posebno naglašal nemštva, le kar mimogrede je nekoliko ga omenil. To pa nima dosti pomena, kajti on bode tako le bolj orodje druzih. Naj dr. Lueger še tako zagotavlja, da novi župan ne bode le „slamnati mož“, mu vendar nikdo ne veruje. Dr. Lueger sam je v svojem govoru to nekako potrdil. Če pravi, da on in njegova stranka ne bodo pustili, da bi novemu županu kdo kratil spoštovanje, so to pač le prazne besede. Tu se ne gre le za spoštovanje, temveč za vpliv, ki ga bode imel župan, če bode on vodil dunajsko upravo, ali pa dr.

Luegerj. Poslednji je razvil veliko podrobnejši program za svoje delovanje, kakor župan. Govoril je tako rekoč, kot bi bil on voljen za župana ne pa Strobach.

Za nas je pa menda važneje, kar je govoril drugi podžupan dr. Neumayr po svoji izvolitvi. O tem možu se je govorilo poprej, da je nemški nacijonalec ali bolj katoliškega mišljenja. Že to je znamenito, da je nemškonarodna frakcija tako rekoč prisilila, da so za druzega podžupana volili dr. Neumayra, kajti sprva niso mislili voliti nobenega iz te frakcije. To pač kaže, da imajo narodni Nemci na Dunaju velik vpliv, da je zares delo Schönererjevo to, kar se godi pod zastavo protisemitizma sedaj na Dunaju.

Podžupan Neumayr je naglašal v kratkem govoru, da bode varoval v svojih močeh nemški značaj dunajskega mesta. Obžaloval je posebno, da so nekateri poslanci dunajski pomagali Dunaju odtujiti nemško Celje. Celjsko vprašanje je najboljši dokaz nemške krivičnosti v Avstriji in se dunajski protisemitje v tem vprašanju tako ostentativno postavljajo na stran naših narodnih nasprotnikov, potem pač vemo, kaj pomenja preobrat, ki se je izvršil na Dunaju.

Dunajski Čehi so precej pripomogli protisemitom do zmage, a zato ne bodo želi nobene hvale. Z Dunaja se bode po Avstriji razširjala narodna nestrpnost. Nemci v drugih mestih bodo posnemali Dunajčane.

Pomenljivo je pa, kar je glede šole naglašal dr. Neumayr. On je odločno za svobodno šolo. S tem je naravnost povedal, da za versko šolo on ni in ž njim so tudi jednacega mnenja tudi drugi protisemitje. Verske vzgoje ni naglašal, pač pa nemškonarodno. Motili so se torej tisti, ki so pričakovali, da se na Dunaju pod novo mestno upravo v šolskem oziru dosti premeni. Samo proti židovskemu vplivu v šoli se je dr. Neumayr izrekel, pa ne iz verskih ozirov, temveč samo za to, ker se ta vpliv z nemštvom ne vjema. Čitatelji vedo, da so dunajski učitelji protisemitje postali. To pa največ le zaradi obljub, katere so jim delali protisemitje. Da svojega mišljenja niso premenili, so pa pokazali te dni, ko je umrl znani brezverski vzgojeslovec Dittes. Vsi učitelji dunajski so pri tej priliki kaj očitno kazali, kako so čislali tega moža in da se vjemajo z njegovimi nazori. Iz vsega je vidno, da iz premembe na Dunaju krščanstvo ne bode imelo kdo ve kakšne koristi, pač pa nemški nacijonalizem

---

Politični pregled.

Priprave za volitve na Koroškem. — Na Koroškem je letos tudi v nemškem delu dežele tako živahno politično gibanje, kakor še nikdar ni bilo. Slednjo nedeljo je več političnih shodov. Konservativci in nemški nacijonalci sklicujejo shode. Liberalci pa vse mirno gledajo, dobro vedoč, da je zanje čas minul. Celo Schönerer že prihaja na Koroško agitovati za nemškonarodno stranko. Pa tudi Slovenci ne drže križem rok. Letošnje deželnozborske volitve bodo posebno zanimive, ako bode potrjen novi deželnozborski volilni red, po katerem se bode tudi v kmetskih občinah direktno volilo. Pokazalo se bode torej bolje narodno mišljenje, kot se je dosedaj, ko so volitve bile indirektne in javne. Le to se je bati, da mnogi volilci ne bodo marali daleč hoditi volit. Vsekako je pa gotovo, da je nemškemu liberalizmu tudi na Koroškem odklenkalo. Samo kot nemški nacijonalec prišel bode še kot liberalec v zbor.

Na Štajerskem začela se je huda agitacija proti konservativni stranki na Gorenjem Štajerskem. Nemški nacijonalci očitajo konservativcem, da niso zadosti odločni Nemci. Posebno se je začela huda gonja proti poslancu Kalteneggerju, ki je v državnem zboru govoril za osnovo dvojezične gimnazije v Celju. Nemškonarodni listi pišejo, da morajo v deželni zbor priti samo taki možje, ki odobravajo načela, kakeršne zastopa „Südmarck“, taki poslanci, ki bi bili pripravljeni s pomočjo deželnega denarja Slovence pognati z njih zemlje. Volilni boj bode letos na Štajerskem posebno hud. Nemški liberalci v mestnih in kmetskih občinah najbrž ne dobe skoro nobenega mandata. V Gradcu bodo celo protisemitje poskusili svojo srečo. Nemški konservativci utegnejo zgubiti tudi kak mandat, tako, da sami ne bodo več imeli večine v skupini kmetskih občin.

Vlada in Italijani. — V Malem Losinju je volitev volilnih mož povodom dopolnilne volitve za isterski deželni zbor in se je zopet pokazalo, koliko avtoritete ima vlada v Istriji. Predsednik volilne komisije, tamošnji župan je prečital samo v italijanščini navodilo za volitve. Jeden volilcev je želel, naj se to navodilo prečita tudi v hrvaščini, a predsednik je to zahtevo kar odklonil, da si se je za to potegnil tudi vladni zastopnik. Ko je vladni zastopnik hotel prečitati navodilo v hrvaščini, so pa vsi člani volilne komisije odšli in vladni komisar je pa hitel za njimi in jih lepo prosil, da se vrnijo in jim obetal, da se navodilo v hrvaščini ne bode prečitalo Tako so Italijani zmagali. Vlada bi pač imela kako sredstvo, da bi Italijanom izbila take muhe iz glave, ko bi resno hotela. Tako pa Italijani nimajo nobenega spoštovanja več do vladne oblasti.

Volitve v delegacije. — V delegacijo je voljen za Kranjsko gosp. Klun delegatom, Višnikar namestnikom, za Goriško dr. Gregorčič delegatom in knez Hohenlohe namestnikom, za Istro Rizzi delegatom in Bianchini namestnikom. Za Trst je voljen delegatom Luzzato, namestnikom Burgstaller. Na Štajerskem in Koroškem so voljeni samo Nemci, ker državni poslanci dotičnih dežel ne spoznajo, da bi se bilo potreba ozirati tudi na Slovence. Letos pridejo v delegacije tudi protisemitje. Voljeni so trije delegati in namestnik za Dolenjo Avstrijsko izmej protisemitov. Odločil je zanje žreb. Jutri se delegaciji snideti v Budimpešti. V ogerski delegaciji utegne biti ropot proti ministru vnanjih stvarij zaradi tega, ker Avstrija ni zahtevala večjega zadoščenja za razžaljenje ogerske zastave v Budimpešti. Seveda bati se ministru Goluchovskemu ni nič treba. Toliko poguma tudi Madjari nimajo, da bi ga vrgli.

Vseučilišče na Moravskem. — Deželni glavar moravski in nadškof olomuški se baje tudi potegujeta za osnovo novega vseučilišča za Moravsko. Vseučilišče bode pa baje dvojezično. Če bi bilo samo češko, trdijo Nemci, bi ne bilo dobro obiskano. Nemški dijaki bi še vedno hodili na vseučilišče na Dunaj. Če bodo pa dijaki obeh narodnostij pohajali moravsko vseučilišče, je pa zadosten obisk popolnoma zagotovljen. Vlada se osnovi tega vseučilišča baje dosti ne upira, ker je dunajsko vseučilišče že prenapolnjeno. Vseučilišče se bode menda osnovalo ob petdesetletnici cesarjevega vladanja. Kedaj pride pač vlada do prepričanja, da bi bilo tudi potrebno vseučilišče v Ljubljani za južne avstrijske pokrajine. To vseučilišče bi tudi bilo potrebno in bi bilo dobro obiskano, če bi bilo prirejeno po potrebah dežel, za katere bi bilo namenjeno.

Razsvetljava v Požunu ob slavnosti tisočletnice ni bila nič posebno impozantna. Če tudi je magistrat zastonj sveče delil, a vendar je bilo zvečer na stotine oken temnih. Ljudje so namreč tako nasprotni tej slavnosti, da še rasvetliti niso hoteli, če so se jim tudi zastonj ponujale sveče, in če tudi se je že po dnevi pretilo, da mu pobijejo okna, kdor ne bode razsvetlil. Poslednje se je tudi zgodilo. Madjarska gospoda je napojila nekaj pouličnih postopačev, da so pobijali okna, v čemur so se tudi zares odlikovali. Kakor so Madjari o svojem času požigali in pustošili, ko so prišli v Evropo, tako so pa tudi ta večer v Požunu madjarski policijsti pobijali okna. Gospoda madjarska jo je pač pogodila, da se na ta način najbolje proslavi tisočletnica prihoda divjih Madjarov v Evropo.

Belgija. — Julija meseca bodo državnozborske volitve. Vrše se velikanske priprave. To pot stali si bota nasproti dve stranki, socijalnodemokratična in krščanskosocijalna. Značilno je to za tok časa. Prejšnja leta so delovale štiri stranke, katoliška, liberalna, radikalna in socijalistična. Tekom zadnjih let je pa socijalistiška ideja tako napredovala, da je popolnoma prodrla. Bodi si katoličan, liberalec, ali radikalec, socijalist moraš biti tudi ob enem, drugače ne opraviš ničesar, zato tudi delitev vseh strank v dve socijalistiški.

Rusija. — V torek dne 26. maja t. l. vršilo se je v Moskvi slovesno kronanje ruske carske dvojice. Veličastnost in velikanski sijaj te tradicijonelne slavnosti je malone nepopisen. Carska dvojica je došla v Moskvo že minoli petek. Bil je velikansk vsprejem. S tem dnevom so se pričele slavnosti. Zadnja dva dni pred kronanjem sta se car in carica z molitvijo in postom pripravljala na sveti čin kronanja. V Moskvi nudi se na tisočine naroda, ki z navdušenjem sledi velikanskim slavnostim, ki bodo trpele do 3. junija. — Pariz je povodom kronanje ruske carske dvojice okrašen z ruskimi zastavami s čimur se jasno manifestuje prijateljska vez mej Francijo in Rusijo.

Francija. — Pasti je moralo radikalno ministerstvo, ki je imelo odločno zaslombo v zbornici. Prišlo je zmerno republikansko ministerstvo na krmilo. Ta hitra rešitev ministerske krize je marsikoga presenetila in marsikomu ni povšeči. Na vnanje posebno Nemčiji ne ugaja, da je prišlo na krmilo zmerno ministerstvo, s katerim simpatizuje Rusija. Doma se posebno radikalci jeze, da so prišli ob veljavo in moč. Prete že republikanskemu predsedniku, da ga bodo prisliili, da bo moral odstopiti. Oglasili so se pa ob tej krizi tudi monarhisti. Meneč, da se bo težko nastala kriza poravnala, dvignili so se, češ, prišel je čas, ko moremo zopet nastopiti, toda kriza se je tako hitro poravnala, da niso mogli nič opraviti.

Kreta. — Na otoku Kreta je zopet nastala pravcata revolucija. Mohamedani divjajo proti kristjanom in jih more ter zažigajo njih stanovališča. Ko človek sliši taka poročila spominjajo ga prav živo na nekdanja turška počenjanja v naših pokrajinah. Čuje se pač, da je turška vlada vse vkrenila, da naredi zopet mir, toda z vojaki svojimi, ki so tudi mohamedanci, bo komaj to dosegla. Ti pač potegnejo s svojimi tovariši, tako da potem skupno udrihajo po nemohamedancih. Turčina žene verski fanatizem do tega počenjanja. Avstrija, Anglija, Grška, Rusija in Italija, ki so več ali manj prizadete pri teh homatijah so storile potrebne korake pri turški vladi, da naredi mir. Ve se pa že naprej, da je turška vlada preslaba to storiti. Zadnji čas bi pač bil, da bi velevlasti prisilile z grdo turško vlado, da ali skrbi zadostno za mir v svojih pokrajinah, ali pa naj bi turškemu vladanju naredili konec v Evropi. Koncem devetnajstega stoletja civilizovana Evropa vendar ne bo trpela takih vedno se ponavljajočih morij na svojem ozemlju

Kuba. — Španija videč, da ne opravi nič na Kubi je jela misliti na razna sredstva, kako bi se izkopala iz nesrečne vojne na Kubi, seveda v kolikor mogoče velik prid Španije. Mislijo namreč dati Kubi lastno upravo. To seveda le pod gotovimi pogoji, s katerimi Kubanci zopet ne bodo zadovoljni. Španija pač ne more iz rok spustiti prostorne Kube, ki je donašala toliko dohodkov Španiji. Posebno španjskim plemičem je bila Kuba pravi vir dobičkarije. Kot uradniki so ondi grozno drli ljudstvo. Pravijo, da so vsakega obubožanega plemiča poslali na Kubo. Čez deset let se je zopet bogat vrnil domov. Kubanci so naposled spregledali, zato ta uporna vstaja. — Španija išče tudi pomoči pri velelastih, da naj bi vplivale pri Zjedinjenih državah v Ameriki, da bi ne podpirale vstašev. Verojetno ni, da bi se velevlasti umešavale v kubanske zadeve. — Poročila vedo povedati o lepih vspehih vstašev. — Gospodarsko blagostanje na Kubi je zelo na slabem. 740.000 ton sladorja se je minolo leto manj pridelalo nego prejšnja leta. Vse izvoženo blago znašalo je lansko leto le 3 milijone proti 12 milijonom prejšnih let. Ni čudo sej je vse pokončano. — Španjci nimajo v bližnji prihodnosti misliti na vspehe. Na Kubi pričenjajo deževni dnevi (naša zima) in bati se je boleznij mej vojaštvom. Že sicer na slabem bodo pač v neugodnih vremenskih razmerah še manj opravili.

Obrtnija.

Klub slovenskih tehnikov na Dunaju

razpošilja resnega uvaževanja vreden oklic, kateri slove:

„Pred štirimi leti je položilo malobrojno število slov. tehnikov temelj organizaciji tehniški delujočega in mislečega dijaštva slov. na Dunuju. Zasnoval se je v področji akad. dr. „Slovenije“ — v IV. okraji dunajskem „Klub slov. tehnikov“. Pričetek je bil skromen zbog pičlega števila članov, kateri so se pa vendar z vso požrtvovalnostjo začeli zanimati za načela svojega bodočega delovanja.

Zanimanje za dovršeno strokovno izobrazbo prošinja vsakega — nihče pa ne pozablja tudi obče — zakaj tudi v tej naj se odlikuje stan tehniški. Do najnovejšega časa so se gojila v klubu samo strokovno znanstvena predavanja, petje in glasba; lansko leto smo si pa vstvarili članovi točen program, katerega izvajanje započenjamo.

Potresni dogodki na Kranjskem so pokazali osobito, kako slabo se je v Slovencih obče skrbelo za tehniški naraščaj in kako malo se je vsled tega gledalo posredno na najbolj produktivno stran narodnega gospodarstva. Nad vse resni so časi v naši domovini in veliko delavcev železne vstrajnosti in prebrisanosti v tehniškem pogledu potrebuje v kratkem naš narod.

Štirinajst nas slov. tehnikov na Dunaju se zaveda svojih dolžnostij do domovine, pa hoče, da stopi kedaj kot dobro organizovana skupina na domača tla. In kar razmotriva ta skupina po svojem programu, dovolite visokospoštovani gospod, da Vas obvesti:

*

Premišljevanje naše se kreče v prvi vrsti o vprašanju narodno-gospodarskem, v kolikor vanje posega stan tehniški. Uverjeni, da si le ob materijelnem blagostanju pomore tudi duševni kapital in plodovi njegovi, da je le on nosilec moči narodove po sedanjih nazorih, da vse ravno zbog tega in zbog individuvalnega egoizma išče imetka v polajšanje življenske peze — lotili smo se tega vprašanja. Nečemo, da nas Slovence zarobi tudi nasprotnik na naši zemlji domorodni, in da oddamo vse posvetne blagre za dušne ter na sodnji dan šele obračunamo z onim, ki nas želi vpropastiti.

Povečavati narodni kapital, ne da bi narod sam trpel škode ob tem, v to je treba vstvariti v najkrajšem času sistem, pri katerem se bo moralo dati ravno tehnikom našim najuplivnejšo besedo in odkazati najpremišljenejše delo.

Dim podjetnih naprav Slovencem preveč škoduje — govori se — a istina je, da škodi le radi tega, ker imamo tako malo domačih podjetij. Zemlja slovenska je zemlja poljedelstva in živinoreje — jednostranska torej njena produktivnost. Neresnica, da vsa sreča naša obstoja samo na teh dveh, v nas jedino produktivnih poljih nesistemizovanega našega narodnega gospodarstva. Kmet bo ostal vedno temelj v narodu, on bo moral v nekoliko prispevati, da se povzdignemo kdaj nad poljedelstvo sámo in se priučimo pridobivati si imetka z večjim pridom, kakor bi čakali na zemljo sámo. Kmetijstvo in živinoreja v nas nikdar ne bodeta delala čudežev, in naj jima priskočimo v pomoč še s tako umetnimi sredstvi; zemlja slovenska sama ni dala v celoti pogojev za to.

Imamo zakladov, kojih ne vidimo v jednostranosti svoji nazorov, s katerimi si kmet nič ne opomore. Surovine naših zemelj, prirodna bogastva, to bo treba izkoristiti s pomočjo domačih prirodnih sil, ter jih predelavati v izdelke domačega obrta in industrije. Dobro promišljene industrijalne naprave bi provzročile v nas velikanski prevrat, če drugje ne, vsaj v trgovstvu, ker bi se počel domači izvoz, denar pa prihajal v dežele. Srednji stan, stan obrti, povzdignil bi vse sloje iz srednjeveške dremavosti k čilosti; donesel bi nam novih praktičnih nazorov in smerij. Zakaj toliko naših krepkih rok potuje preko oceana pomnoževat tuji kapital, zakaj se drugi trudijo od zore do mraka na kršni zemlji za krompir v oblicah! Transmisijo sredstev v nas premalo poznamo!

V času, ko se je začelo podjetno Židovstvo ogledovati po naših zemljah, brusiti moramo meče podjetnosti, da se paralizuje napad preobjestnih tujih gospodarstvenikov.

Člani tehn. kluba smo prešinjeni vseskozi s tem duhom, in stavili smo si na prvo mesto to, da proučavamo, kje in kako bi se dala kedaj osnavljati premišljena domača podjetja.

Vspoznavati hočemo do najmanjše zadeve vse lokalne razmere domovine naše; surovine, prirodne sile, občila, tarifno in colno politiko, delavske odnošaje, sovražnike podjetij, materijalne vire itd.

Proučavati hočemo, kako se bode s tehniškimi sredstvi pomoglo našemu propadajočemu hišnemu obrtu do večje veljave, kako bi se pomoglo drugim narodno-obrtnim napravam, ki v zastarelosti ne morejo napredovati zbog pomanjkanja osnovateljev originalnih pomočkov. Proučavati nam bode naprave tujcev na naši zemlji, da se bo znalo, kako daleč seza njih upliv doma in drugod.

Vse tožbe za obrtjo v večji meri so brezuspešne, dokler se stvarij znanstveno ne poloti s tehniškega in ekonomiškega stališča. Vsi zakoni so iluzorični v tem smislu, ako ne more dati izvajanju zakonov nihče povoda.

Ker nam je slov. tehnikom misliti, da se začne tudi v nas tehniška veda gojiti v praktično znanstvenem smislu, pa da se bo moralo početkom bodočega stoletja ustanoviti osrednje podjetniško-tehniško društvo s svojim glasilom, zastopajočim vse podjetne naprave slovenske, obrtna in umetno-obrtna učilišča itd., tedaj nam je posebna naloga za časa študij, da si ustvarimo svoj jezik, t. j. napraviti slovenščino zmožno, pisati v nji vsakojake tehniške razprave. Kakor je stroka naša v Slovencih slabo zastopana, tako nedostaje tudi tehniške terminologije. Na tem polju hočemo storiti za časa študij, kolikor nam bo mogoče. Delo si mislimo razdeliti sistematično na stroke. Glavna opora vsemu delu je narodni jezik, zatorej smo začeli sedaj crpiti iz Wolf-Pleteršnikovega slovarja vse ono, kar je v narodovi govorici, in kar so ustvarili tehniškega besedoslovja dosedanji slov. jezikoslovci in dnevna potreba. V ta namen obstoja v klubu odsek devetih članov, ki se je prav marljivo polotil tega dela.

Za tem bode sledilo šele važnejše in težavnejše delo: vstvarjenje in določevanje izrazov, katerih nam še nedostaje v vseh tehniških vedah. Ker so drugi slovanski narodi, zlasti Čehi in Rusi si določili že jako obširno tehniško terminologijo, nabaviti si bodemo morali sedaj tehniške slovarje, poleg tega pa tudi tehniških knjig in strokovnih časopisov istih narodov, da izcrpimo iz njih, kar je ugodnega za naš jezik z vodilom: ne se po nepotrebnem cepiti od drugih Slovanov, kjer se lahko bližamo. Velikih žrtev nam bo treba in klub misli ravno sedaj najbolj, kako bi zadostil svojim potrebam v tem pogledu.

Nadalje uvidevamo, da se nam je polotiti kolikor mogoče proučavanja slovanskega sloga in slovanske dekorativne umetnosti. Kaka bogastva so v slovanskih narodih v tem obziru, pokazala je dosedaj v največji meri narodopisna razstava češko-slovanska. Nihče ne odreka Slovanom velike bodočnosti v njihovem slogu. Belokrajinske pisanice imajo domačih

naših ornamentov za celo zbirko — surovi so še motivi in preobrazovati jih bo treba ter uvajati v arhitekturo in na naša obrtna učilišča, po njih pa v umetne obrti. Tudi tukaj nam nedostaje drazih publikacij čeških in ruskih; prepičlo nas je število članov da bi vzmogli, kar potrebujemo. Poleg velikih žrtev privoščiti se ne moremo dosedaj druzega nego jedva svojo čitalnico zbog oddaljenosti od osrednjega društva.

Velespoštovani gospod! Usodili smo, si obrazložiti Vam težnji naše — vedeli smo, da nimamo sedaj mnogo opore in somišljeništva, zatorej se obračamo do Vašega Blagorodja, ter Vas prosimo po možnosti podpirati naša stremljeno. Oprostite, če se drznemo povabiti Vas v očigled sedanjemu položenju in hotenju našemu k pristopu v „Klub. slov. tehnikov kot svetovalec in porodnik.

O delih naših se bo poročalo po pravilih točno koncem vsakega leta. Delali bodemo pa z veliko večjim veseljem, če bomo videli, da smo našli pospeševateljev našega zanimanja. Posledice gotovo ne izostanejo. Da Bog poživi tehniško jedinstvo!“

Slovenski tehniki so se lotili težavnega dela, a ves narod jim bo hvaležen, če je poženejo. Zato pa upamo, da bode slovenska inteligencija klup vestno in zadostno podpirala, kar jej s tem kar najtopleje priporočamo.

Obrtnijske raznoterosti.

Sredstvo za mazanje jermenov pri mašinah. Znano je, da postanejo jermeni kmalu krhki, trdi in nerabljivi, ako se temu pravočasno ne pride v okom. V ta namen hvalijo nastopno sredstvo: Napravi se zmes smolnega olja in 10 odstotkov sljude (Glimmer) in s to zmesjo se nov jermen večkrat prevleče. Potem se jermen nekaj tednov rabi, konečno pa še enkrat prevleče z imenovano zmesjo. Tak jermen traja desetkrat toliko časa, kakor jermen, ki ni bil namazan.

Kako se pere volneno blago. Volnene stvari jopce, hlače itd. denejo se najprej v mlačno vodo, potem se dobro zmilijo, ne da bi jih kaj drgnili. Napravi se vroča milna voda, kateri se pridene žlico salmijaka, v to vodo se namočijo namiljene stvari, potem pa splaknejo dvakrat ali trikrat v gorki vodi. Najfineja volna se tako ne pokvari. Blago ostane mehko in elastično.

Prednosti prodaje žita potom zadrug.

V Ameriki nimajo žita v žitnicah na zemljiščih kmetovalcev, temveč je takoj izvozijo v velika skladišča v trgovske kraje, od koder se ob ugodnem času v kakeršni koli množini spravijo na svetovni trg.

Pri nas je pa žito v večjih in manjših množinah spravljeno pri kmetih v žitnicah in pride na trg še le po raznih vmesnih trgovcih. Zato se pa vsaka večja naročba hitreje in ceneje dobi iz inozemstva, kakor pa v domovini. Ugodnosti trgovišča se dajo izkoristiti z vnanjim žitom, dočim se z domačim ne morejo.

V večjih trgovskih mestih imajo pač velika skladišča za žito, ki so pa celo škodljiva našemu kmetijstvu. V njih se v velicih množinah nakupičuje inozemsko žito, ki pritiska s ceno na domače pridelke. Če je tudi domače žito v teh skladiščih, je to le v interesu trgovcev, ne pa v interesu kmetov.

Če bi se napravila zadružna skladišča, bi bila vsaka vmesna trgovina bolj ali manj nepotrebna. Dobiček, ki ga napravi prekupovalec, bi ostal v žepih kmetovalce.

Kmet je zato večkrat odvisen od prekupca. Poslednji ima v rokah ne le prodajo, temveč je tudi hkratu založnik in bankir. Prekupovalci si znajo to izkoristiti in kmet mora kupovati in prodajati po ceni, katero mu narekujejo prekupovalci. Seveda brez prekupovalcev popolnoma ne bodemo nikoli izhajali, a toliko se pa da storiti, da nam tako prekupovalstvo ne bode na škodo.

Če so zadruge, tudi kmet more dobiti na posodo na žito, ki je v skladišču. Po posredovanju zadruge dobi posojilo, navadno dve tretjini, kolikor je vredno žito, katere je pripeljal v skladišče. Sedaj mora kmet večkrat žito po ceni prodati, ker potrebuje denarja, če se napravijo zadružna skladišča, tega ne bode treba. Kmet bode čakal, da bode žito prodal, kadar bode dražje.

Tudi zaradi tega mora včasih kmet žito prodati, ker nima prostora, da bi ga mogel spraviti. Če se zadružno skladišče napravi, se mu bode tudi v tem oziru pomagalo.

Zadruga vzame vso odgovornost za prevzeto žito in bode zatorej kmet tudi bolj brez skrbi. Poleg tega se bodo pri zadrugi napravili lahko dobri stroji za čiščenje žita, kar posamičnim ni mogoče. Žito se bode lahko zmešalo in tako bode zadruga lahko mnogo jednakomernega blaga postavila na trg, kakor zahteva žitna trgovina.

Zadruga tudi lahko daje svete, kakšno žito naj se seje, ko skušnje pokažejo, katere vrste se ložje spravijo v trgovino. Vsaj so tudi sladorne tovarne privadile kmete, da sejejo neke gotove vrste pese. Zadruga kmetom tudi lahko preskrbi seme.

Taka zadruga tudi vspešno more prodajati žito vojaškim zalagališčem. Od posamičnika vojaško oblastvo žita ne vzame, ker se večkrat nanj ne zanese, da bi zares poslal dobro blago. Zadruga si tudi lahko napravi mline in pekarije, kjer to kaže. Iz tega čitatelji razvidijo važnost zadrug za tiste, ki žito pridelujejo.

Zakaj peša kmetski stan?

„Edinost“ je priobčila o tem naslednji članek: Kdor vpraša kmeta, kako se mu godi, slišal bode povsod jeden in isti odgovor: „Slabo! Če pojde tako naprej, pridemo v malo letih vsi na kant. Kako naj plačujemo davke in priklade, kako obresti od dolgov, ko iz ničesar ni mogoče dobiti denarja? Kar imamo na prodaj — in srečno leto, ako imamo kaj prodati — moramo navadno oddati

prav po slepi ceni, da le dobimo kak novčič in se znebimo najsilnejših dolžnosti. Stare dobre kmetije propadajo, revno ljudstvo pa se množi, kakor gobe po dežju. Popivanje žganja kvari v mnogih krajih mlado in staro. Vsako pismo se mora delati po notarju, vsaka tožba po odvetniku in kadar pride do zapuščinskih razprav, toliko je plačati za pisma in pristojbine, da bi človek kar obupal!"

In tako ti toži ubogi kmetič in če je mož postaran, prične hvaliti prejšnje čase, ko še ni bilo toliko teh plačil in toliko teh priklad, občinskih, cestnih, deželnih, šolskih, cerkvenih in tako dalje.

Preveliki dedni deleži, previsoke dote in neprimerni užitki so torej storili, da se je nakopičilo toliko dolgov na kmetijah. Sin ali hči, kadar prevzame posestvo od očeta, le prerad dovoljuje vse, kar si izgovarjajo oče ali stariši za sebe in za druge otroke. Hoče postati sam svoj in nadeja se, da se bode dalo pridelati toliko, kolikor bode treba za poravnanje vseh dolžnostij. Dosedanji lastnik pa navadno precenja to, kar ima in pridržuje sebi in drugim otrokom toliko, da prav za prav nič ne ostane novemu gospodarju. Pogodba se naredi in vknjiži pri notarju. Kmetija, na kateri morda poprej ni bilo dolga, je odslej tako zadolžena, da gospodar omaguje pod težo naloženih mu dolgov in če more, proda kmetijo prostovoljno; ako ne, pa se to zgodi eksekutivno, kadar sodedači zahtevajo svoje deleže.

Da bi vendar naši kmetje, kadar izročajo kmetijo sinu ali hčeri, toliko modri bili, da bi jim ne nakladali takih bremen, katerih isti ne morejo prenašati. Iz tega izvirajo le tožbe in konečno prepad kmetije, kar je na največo škodo vsej rodbini, starim in mladim; kajti mladi postanejo reveži, stariši pa tudi dostikrat izgubivajo izgovorjene užitke.

Opravičena je tudi pritožba, da se premalo stori za pouk kmečkega ljudstva v kmetijskih stvareh; v poljedelstvu, živinoreji, sadjarstvu, vinarstvu, čebelarstvu itd. Naj bi se napravljale nadaljevalne ali nedeljske šole, v katerih bi se šoli odrasli fantje in tudi že odraščeni ljudje poučevali v kmetijstvu. Kmetje naj bi sami zahtevali take šole. Seveda treba, da se potem tudi ravnajo po teh poukih, ne pa, kakor se navadno godi, da ostajajo pri starem kopitu vzlic temu, da čitajo knjige in kmetijske liste.

Govoril sem o raznih vzrokih, zakaj mnoge kmetije propadajo; zamolčati pa ne smemo, da kmečko ljudstvo samo ni brez krivde. Skoro povsod je izginila trpežna obleka domačega izdelka; denar in čas se tratita po nepotrebnem klatenji po semnjih, kjer kupujejo za svoj krvavi denar slabe obleke.

In nadalje, koliko nepotrebnih potov nastaja in koliko denarja se meče skozi okno po nagajivih tožbah pri sodiščih! So kraji, kjer ljudje za vsako malenkost letajo k sodišču na škodo sebi in zatožencu.

Kdor je na kmetih priden za delo, kdor si ogleda vsak novčič, predno ga izda, kdor se zvesto ravna po človeških in božjih zapovedih, tudi dandanes lahko opomore sebi in svoji družini ter se preživlja pošteno, če prav s težavo. In ker je takih pridnih, štedljivih in poštenih kmetov, hvala Bogu, še veliko med Slovenci, upamo v boljšo prihodnjost kmečkega stanu. V to svrho morajo pripomagati vsi drugi stanovi, kajti blagostanje kmetov je blagostanje vsega naroda.

Kmetijske raznoterosti.

Ne maži s katranom dreves! Nekateri imajo navado, da okrog debla namažejo drevo s katranom ali limom. Skušnje so pa pokazale, da to drevesu škoduje. Nekatera drevesa so se vsled tega kar posušile. Priporoča se torej, da se gosenični lep ne namaže naravnost na leb, temveč na kak papir, ki se priveže okrog drevesa. Če je lub hrapav, naj se lubu z ilovico zadelajo razpoke pod papirjem, da gosenice ne morejo dalje po njih.

Priprost način za hranjenje mesa. Da se suhega mesa ne lotijo žuželke, se priporoča, da se na mesni strani prevleče z ilovico. Ilovica se namoči, potem se pa z rokami ž njo meso prevleče. Ilovična skorja mora biti gosta. Posebno kosti namaži dobro iz ilovico. Tako meso ohrani se več let, ostane sočno in okusno. Predno se dene kuhati, se ilovica kaj lahko odstrani.

Poučni in zabavni del.

Kremel.

Od nekdaj se je obračala velika pozornost kraju, kjer se kronajo ruski carji, slavnemu moskovskemu Kremlu z njega palačami in cerkvami.

V Kremlu so štiri carske palače, veliki Kremel, mali Kremel, carjevo zabavišče in orožna palača. V Kremlu so štiri cerkve. V Uspenskega cerkve se kronajo ruski carji. Nič manj sloveča je cerkev arhangeljev, v kateri so grobi ruskih velikih knezov in carjev do Petra II. Aleksejeviča. Tretja kremeljska cerkev je cerkev Marijinega oznanjenja, četrta pa cerkev dvanajstih apostolov, v kateri se pripravlja sveto mazilno olje za kronanje V Kremlu sta nadalje jeden moški in jeden ženski samostan. Poleg slavnega zvonika Ivana Velikega so v Kremlu še orožarna, sodišče, vojašnice itd. Kremel je v sredi mesta in je obzidan s 1050 sežnjev dolgim zidom. Zid krasi 16 stolpov. V Kremel se pride skozi pet vrat, ki so obrnene na vse strani mesta. Mej njimi so najslavnejša Izveličarjeva vrata, katera imajo Izveličarjevo podobo. Pred to podobo se vsakdo odkrije v Moskvi. Car Aleksej Mihajlovič je bil dal postaviti to podobo in zaukazal, da se mora vsakdo pred njo odkriti. Poleg zvonika Ivana Velikega leži na tleh carski zvon, ki tehta 2445 meterskih centov. Pripoveduje se, da je ob velikem požaru 1707. leta bil pal iz zvonika, kar dokazuje kos, ki leži odbit zraven njega. Zvon je tako velik, da bi pred njim lahko stal jezdec na konju. Na prostoru pred vojašnicami stoje stari topovi, jeden mej njimi je posebno znamenit, takoimenovani carski top.

Gotovo bodo marsikoga zanimali oni prostori, v katerih se je vršilo carjevo kronanje. Posebno so znamenite one dvorane, ki so obrnene proti reki Moskva, s katerih je lep razgled na mesto in bližnje z gozdi obraščene hribe.

Iz salona carice pride se v Katarinino prestolno dvorano, kjer carica vsprejema sedeč na prestolu izjave udanosti. Dvoranine stene so razdeljene z malahitnimi stebri v polja, in vsako tako polje je okrašeno z znaki Katarininega reda. Ravno tako so tudi zlato bogato izrezljana vrata prestolne dvorane, okrašene z znaki Katarininega reda, narejenim iz majhnih kamenčkov.

Prestolna dvorana carice in tudi druge dvorane se posebno odlikujejo z jako ukusnim parketiranjem tal.

V vseh dvoranah in na hodnikih stražijo gardni vojaki pod poveljstvom palačinih častnikov. Iz Katarinine dvorane pride se v preddvorano, ki ni velika in ni olepšana. Jedina olepšava je Sverčkova stenska slika, predstavljajoča neko vojaško parado na Deviškem polju za carja Alekseja Mihajloviča.

Iz preddvorane se pride v pravo prestolno dvorano, Andrejevo prestolno dvorano, v kateri car in carica pred kronanjem in po kronanju vsprejemata čestitanja. Stene so razdeljene z desetimi stebri v deset polji, na katerih so naslikani z zlatom na belem znaki Andrejevega reda. Dvorano razsvetljuje 12 lestencev. Na stenah je tudi 40 grbov carskega naslova. Na vratih nasproti prestola so monogrami onih carjev, ki so dali pravila redu sv. Andreja, to je Peter Veliki, Pavel in Nikolaj.

Iz Andrejeve dvorane pride se v Aleksandrovo dvorano, ki se tako imenuje v čast reda Aleksandra Nevskega, katerega je ustanovila Katarina I. Pri dvornih obedih se tu na štirih petnadstropnih stebričastih stelažah piramidalne oblike nakupičijo posode iz zlata in srebra, sklede, krožniki, kupice in steklenice iz cesarske zakladnice. Dvorana je okrašena s šestimi slikami iz življenja svetega Aleksandra Nevskega. Šest velikanskih lestencev ima 4500 sveč, katere napravijo čudovit efekt, ako se prižgo. Poleg Aleksandrove dvorane je največja dvorana vsega Kremla, ki je 61 metrov dolga, 21 metrov široka in 17 metrov visoka. Imenuje se Jurjeva dvorana v čast viteškega reda svetega Jurija. Brez velicega lišpa in okrasov je ta veliki svetli prostor s pozlačenimi in belimi mamornimi stenami jako podoben kaki cerkvi. V parketu narejenem iz dvajset vrst lesa so z zlatimi črkami vtisnjena imena vitezov sv. Jurija, od priprostega vojaka, ki je rešil s hrabrostjo top, katerega so že bili obkolili Turki, do cesarja Viljema I., ki je bil najstarši vitez tega reda.

V tej dvorani so navadno dvorne pojedine. Stvar običajno je s soprogo na nekem vzvišenem mestu, po dvorani je pri mizah za 1500 ljudij prostora.

Iz Jurijeve dvorane pride se v majhno okroglo Vladimirjevo dvorano s kupolo in potem v „sveto vežo“, nizek, mračen, s svetimi podobami dvorani podoben hodnik, iz katerega se pride na rudeče stopnice. Po teh stopnicah, ki so se večkrat v prejšnjih stoletjih ob zarotah tako omadeževale z nedolžno krvjo, gre ob kronanju slovesen sprevod v cerkev Vnebohoda k kronanju.

Skozi sveto vežo peljejo nizka vrata v granatno dvorano, ki je pravi carski prostol in kjer car in carica sedeč na prestolu udeležujeta kronanjske pojedine. Ta dvorana je obokan nizek prostor, ki izvira iz 1491. l. in katere strop in stene so poslikane s starinskimi freskoslikami cerkvenega in zgodovinskega značaja.

Poleg sv. veže je tudi sv. Zlata dvorana, v kateri se priredi tujim diplomatom ob kronanju pojedina. Velika ta dvorana ni, zatorej se diplomatje ob pojedini nehote morajo nekoliko zbližati. Nekaj posebnega so pozlačeni drogovi, ki drže od stene do stene, in po stenah na zlatem polju naslikani svetniki, ki so si kaj v nasprotju z veselo družbo, ki se zbira v teh prostorih. Od nekdaj so ruski carji v tej dvorani gostili poslance tujih držav. V jednih vratih te palače je majhno omreženo okence, skozi katero so carice srednjega veka s svojim ženskim spremstvom ogledovale pojedine.

Omeniti je še Neskučni park, kamor pojde carski dvor ob kronanju za tako dolgo, dokler trajajo posti pred kronanjem. Neskučin park je nekaj vrst od Moskve na stran reke Moskve. Majhni trinadstropni dvorec, v katerem je mnogo dragocenostij, je sezidan po okusu Ludovika XVI. in ga obdajajo le drevoredi. Stanovanja za carsko rodbino so jako priprosta. Od tod je najkrasnejši pogled na mesto, na njegove stolpe in tempelje.

Poučni in zabavni drobiž.

— **Umorjeni vladarji.** V tekočem stoletju se umrli nenaravne smrti naslednji vladarji: Ruski car Pavel (zadavljen l. 1801), sultan Selim III. (zadavljen l. 1808), grof Kapodistrias, predsednik grške države, (umorjen v Navpliji leta 1831.), parmski vojvoda Karol (zaboden l. 1854.), predsednik haitske republike Salnave (ustreljen l. 1860.), predsednik Združenih držav Linkoln (zaboden l. 1865.), Mihael Obrenovič, knez srbski, (umorjen l. 1868), predsednik ekvadorske republike Garzia Moreno (ustreljen l. 1875), sultan Abdul-Aziz (umorjen l. 1876), predsednik Garfield (umorjen leta 1881.), car Aleksander II (umorjen l. 1881.), predsednik Carnot (zaboden l. 1894), šah Nasr-Edbin (zaboden l. 1896)

Glavni jeziki sveta. Kitajščino govori nad 400 milijonov ljudij, indiščino nad 100 milijonov, angleščino skoro 100 milijonov, ruščino 80 milijonov, nemščino 60 milijonov, španjščino 48 milijonov, francoščino 46 milijonov, japonščino 40 milijonov, italijanščino 36 milijonov in turščino 25 milijonov.

Bicikli. Učencem raznih srednjih šol v Berolinu se je dovolilo, da smejo na biciklih prihajati v šole. Bicikli se naj v šolah spravljajo v posebnih prostorih v šolskih telovadnicah.

Vpliv električne svetlobe na rastline. Če so planinske rastline neprestano dalje časa v električni svetlobi, postanejo podobne rastlinam, ki rasto v polarnih krajih, kjer je več mesecev dan.

Z opazovanjem z daljnogledom se je dognalo, da nekatere ptice letajo 15 000 metrov visoko. V visočinah je zrak že jako tenak in človek bi omamil.

Voda jezera Urmia v Perziji ima v sebi več soli in joda, kakor morje V tem jezeru ne žive ribe. Voda tega jezera je tako težka, da se bi človek v njej potopiti ne mogel. Samo neke vrste raki žive v tem jezeru.

Novice.

— **Pomoč Kranjski.** Vlada je v seji poslanske zbornice dne 27. maja predložila kreditne predloge za Kranjsko. Vlada predlaga, naj se dovoli po 3 % obrestovano posojilu v znesku 1,500.000 gld. in sicer 550.000 gld. za zgradbo deželnega dvorca, 450.000 gld. za mestni regulacijski zaklad in 500 000 gld. za posojila hišnim posestnikom v Ljubljani in v okolici. Dovoljeni znesek naj se izplača v treh obrokih l. 1896, 1897 in 1898. Posojila bode vrniti v 20 jednakih letnih obrokih začenši od 1. januvarija l. 1901. Vse uloge, pogodbe itd. so proste kolkov in pristojbin. K tej predlogi pripominja vlada, da se s tem posojilom definitivno sklene državna pomočna akcija, potrebna vsled lanskega potresa.

— **Deželne priklade.** Presvitli cesar je potrdil sklep deželnega zbora kranjskega, vsled katerega je za l. 1896. v pokritje nedostatka pri deželnem zakladu pobirati naslednje priklade: 1.) 40 % doklade na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa; 2.) samostojne naklade: od porabe likerjev in oslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine po 15 gld. od vsakega hektolitra; b) od porabe vseh druzih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje; c.) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira na stopinje alkoholovine v vsi deželi po 1 gld. in sicer pod določenimi pobiralnimi pogoji. 3) 30 % doklado na vso predpisano vsoto vseh neposrednjih davkov z državnimi dokladami vred, toda s to omejitvijo, da se konsumne doklade sklenjeni povišani izmeri za čas pred razglašenjem odobrujočega najvišjega odločila pozneje ne smejo pobirati. Tudi je presvitli cesar potrdil sklep, je eventuvalno prodati obligacije iz deželne osnove imovine do najvišjega zneska 35.000 gld. in da je najeti deželno posojilo do najvišjega zneska 150.000 gld.

— **Deputacija častnikov** kranjskega pešpolka št. 17, pod vodstvom podpolkovnika gosp. Gressel-na podala se je iz Celovca k pogrebu umrlega feldcajgmajstra barona Kuhna.

— **Stavbeni red za Ljubljano.** Nj. Veličanstvo presvitli cesar je potrdil stavbeni red za stolno mesto Ljubljano, kakor ga je v minoli sesiji sklenil dež. zbor kranjski.

— **Birmancev** je bilo letošnje binkošti v ljubljanski stolnici 2402 in sicer je bilo 2045 birmanih v nedeljo, 357 pa v pondeljek.

— **Južni kolodvor** ljubljanski bodo primerno razširili, kar je zelo potrebno.

— **Deželno brambovsko vojašnico** v Ljubljani bodo razširili. Z dotičnim delom se prične v kratkem.

— **Električno razsvetljavo** nameravajo napraviti v Kočevji in sicer zajedno z vodovodom, katerega sedaj grade.

— **Dramatično društvo v Ljubljani** je imelo minolo soboto svoj občni zbor. Zborovanje je otvoril društveni predsednik g. dr. Tavčar. O društvenem delovanju je poročal član intendance gosp. dr Tekavčič, o denarnem stanju pa blagajnik gospod ravnatelj G. Pirc. Društvo je imelo minolo leto 30.456 gld. 30 kr. dohodkov in 30.719 gld. 6 kr. stroškov. Deželna subvencija je znašala 6000 gld, mestna tudi 6000 gld., gledališko društvo je dalo 875 gld. 50 kr. Po daljši debati sta se poročili odobrili. Volitev odbora se bo vršila pri drugem občnem zboru, ki bo jutri dne 30. t. m. in katerega je želeti, da se člani polnoštevilno udeleže.

— **Klub slov. biciklistov «Ljubljana»** priredi v nedeljo dne 31. maja dirko na progi Ljubljana-Vrhnika in sicer od 2. kilometra na Glincah tik gostilne „Amerika“ do „Čitalnice“ na Vrhniki. Štart je točno ob 4. uri pop. pri 2. kilometru na Glincah.

— **Pismeni zrelostni izpiti na tukajšnjem učiteljišču** se bodo vršili od dne 8. do 11. junija t. l.

— **Zavezo jugoslovanskih pevskih društev** so sklenili osnovati dne 25. maja v Plovdivu na Bolgarskem zbrani bolgarski, srbski in hrvatski pevci Predsednikom je bil izvoljen Slovenec prof. Bezenšek, odborniki so pa Bolgar Načev, Srb Pavlovič in Hrvat Lovrič.

— **Novo posojilnico** so ustanovili v Sodražici. Načelstvo je že voljeno in posojilnica prične takoj poslovati, ko bo registrovana.

— **Novo gasilno društvo** snujejo v Koroški Beli na Gorenjskem.

— **Efektno tombolo** je dovolilo finančno ministerstvo gasilnemu društvu v Breznici v radovljiškem okraju.

— **Javna stranišča** so se zgradila v Ljubljani in se izročila minole dni javni porabi. Vstopnina znaša za prvi razred 5 kr. za drugi razred 3 kr.

— **Cirkus Rudolfo Guillaume** prične dne 30. maja t. l. s predstavami v tukajšnji jahalnici.

— **Sneg** je pal malone en čevelj na debelo okrog Bele peči in višje gori v dnevih 22. in 23. maja t. l. Napravil je znatno škodo.

— **Nova orožniška postaja** prične poslovati z dnem 1. junija v Škocijanu na Dolenjskem.

— **Izpred porotnega sodišča.** Dne 26 maja pričele so se pri tukajšnjem deželnem kot porotnem sodišču porotne obravnave. Prvi dan so bile tri obravnave. Obravnava proti Josipu Smoleju, posestniku na Plavžu, zatoženemu uboja se je preložila. — France Lenarčič iz Podgorice, star 25 let, je bil obsojen na 7 let težke ječe, ker je dne 27. decembra 1895. l. razbil mizarju Poljancu v Podgorici okna in vrgel skozi okno dolg kol in težak kamen, s katerim je Poljanca tako poškodoval na glavi, da se je ta nezavesten zgrudil in čez par tednov umrl. Lenarčič je bil star razgrajač in je Poljancu umor za to storil, ker ga na Miklavževo ni pustil kot „parkeljna“ v hišo. — Peter Hrovat iz Zg. Dobrave, star 22 let, je bil obsojen na 6 let težke ječe, ker je dne 1. januvarija 1896. l. v prepiru zabodel z nožem hlapca Janeza Žbontarja tako, da je ta čez 11 dni umrl.

— **Ustrelil** se je dne 18. t. m. 22letni posestnikov sin Jernej Cvelbar v Imenju pri Št. Jerneju. Nesrečnež ni bil zdrav na umu.

— **Nesreča.** France Homec, posestnikov sin iz Mengiša, je tako nesrečno skočil z voza, ker se je konj splašil, da je ostal na lici mesta nezavesten in je kmalu na to umrl.

† Baron Kuhn.

Avstrijska vojska je zgubila jednega najboljših svojih generalov barona Kuhna, ki je v ponedeljek ob dveh popoludne umrl na svojem posestvu v Strassoldu na Gradiščanskem.

Z grofom Kuhnom šel je v grob zadnji od Radeckega generalnega štaba. Stari feldmaršal se je bil nekoč jako pohvalno izrekel o njem.

Kuhn se je rodil v Prestejevcu 1817. leta kot sin stotnika Franca Kuhna. Njegov oče se je udeležil francoskih vojsk. Leta 1823. je bil povzdignen v plemeniti stan in pozneje imenovan še za majorja. Leta 1829. je

prišel v vojaško akademijo v dunajskem novem mestu, iz katere je leta 1839. izstopil kot poročnik pešpolka št. 1. Leta 1839. je bil prestavljen v generalni štab, 1843. je postal nadporočnik, 1848. stotnik, 1849. major, 1853. podpolkovnik in 1857. polkovnik. Kot generalni častnik Strassoldove brigade, l. 1848. je razrušil s svojo odločnostjo barikade, ki so jih bili Milančani napravili proti Kastelnemu trgu, in rešil je dne 21. maja 1848. posadko milanskega krajevnega poveljništva. Dne 6. maja tega leta je bila bitva pri Santa Lucii, kjer se ima avstrijska vojska zahvaliti Kuhnu za zmago. Drugi voj se je že umikal pred sovražnikom, ko se je pripravljal prvi, da od strani prime sovražnika. Baron Kuhn je pa pismeno pozval poveljništvo drugega voja, naj obdrži svoje postojanke in to je odločilo bitvo v prid Avstrijcem.

Kmalu potem se je odlikoval v krajih pri Montanari, Curtatonu, Goitu, pri vzetju Vincence, pri Somacompagni in Custozzi. Dne 23. julija 1848. je pregovoril poveljništvo brigade, da takoj ponoči zasedejo Monte Vento in je sam vodil jeden bataljon na naskoku na to pozicijo in jo vzel. Ko se je maršal Radecky zahvalil Strassoldu za to zmago, je odgovoril general: „Ne meni, temveč stotniku Kuhnu gre vsa zasluga“. Dne 15. julija, ko je bila znamenita bitva pri Custozzi se je Kuhn pridružil iz lastnega nagona polkovniku Wysu, ki je bil poslan na ogledovanje. Izvedel je, da več tisoč broječ sovražnikov oddelek stoji pri Villafranki. Kuhn je takoj spravil dva topa na dobro zavarovan kraj in začel tako dobro streljati na sovražnike, da je ves oddelek kar razpodil. Posledica temu je bila, da je nasprotnik takoj zapustil strategično važno višino pri Custozzi in se umaknil proti Villafranki.

Dne 4. avgusta je bila Strassoldova brigada kot predstráža v boju pri Milanu. Kuhn je z naskokom od strani napal sovražnika, ga pognal nazaj čez Nosedo in Betolino in je Pijemontezem vzel jedno baterijo.

1849. leta se je Kuhn s svojo spretnostjo in bistroumnostjo večkrat odlikoval. Dne 4. marca je z naskokom vzel vas S.ro. Potem je pa udeležil se ekspedicije na Rimskem. V septembru so ga poslali na Ogersko, kjer je bil pri obleganju Komorna.

Za njegova dela 1848. in 1849. na bojišču, mu je cesar bil izrekel Najvišjo pohvalo, podelil vojaški zaslužni križec, red železne krone III. vrste, red Marije Terezije in 1852. imenoval ga za barona.

Vojne 1859. leta se je Kuhn udeležil kot štabni načelnik druge vojske. Za to vojno je bil izdelal jako dober načrt. Le obžalovati je, da stari generali tedaj niso poslušali njegovih svetov, kajti bil bi izid te vojne povse drugačen, kot je bil sicer.

Leta 1860. je bil imenovan poveljnikom 17. pešpolka, 1863. je postal generalni major.

Leta 1866. je generalni major Kuhn branil jako vspešno južno Tirolsko. Da si je imel le 15.000 mož, je vendar zadržaval več kakor jeden mesec 45.000 Italijanov. Dve njegovi brigadi sta bili skoro vedno na sovražnih tleh. To branjenje Tirolske spada mej najslavnejša dela v avstrijski vojni zgodovini. V avgustu tega leta je bil imenovan podmaršalom in odlikovan s komanderskim križem reda Marije Terezije. Po vojni je bil Kuhn imenovan deželnim vojaškim poveljnikom na Tirolskem in dne 4. decembra 1866. je bil imenovan imejiteljem 17. pešpolka in 1868. l. je postal vojni minister.

Kuhn se je tedaj lotil preosnove vojske. Izdelal je novi brambeni zakon, poskrbel za novo oboroženje vojske, preosnoval vojaške učne zavode, generalni štab in intendanco. Dne 5. decembra 1868. leta je bil odlikovan z velikim križem reda sv. Leopolda. 1869. je bil imenovan za tajnega svetnika, 1873. pa za feldcajgmajstra. Leta 1874. je dal ostavko kot vojni minister in mu je cesar pri tej priliki podelil veliki križ reda sv. Štefana. Prišel je za zapovedujočega generala v Gradec. Leta 1886. ga je cesar imenoval kancelarjem reda Marije Terezije in 1888. ga je cesar zaradi starosti prestavil v disponibilito, s pridržkom, da ga drugje porabijo.

Kako je bil Kuhn čislan pri častnikih, se je pokazalo ob njegovem poslovljenju od poveljstva 3. maja v Gradcu. Častniki so mu bili priredili jako lepo ovacijo. General Kuhn je pa imel v visocih krogih jako dosti nasprotnikov. Imel je namreč navado, da je kar odkritosrčno izrekel svoje mnenje o visocih gospodih.

Baron Kuhn je bil občno omikan mož. Zanimal se je za razne znanosti. Spisal je znamenito delo o vojevanju po gorah, katero je prevedeno v več evropskih jezikov. Znano je o njem, da je bil vedno ponosen na kranjski polk, ki je nosil njegovo ime. Rad je hvalil Kranjce in jih postavljal drugim za vzgled.

— **Car knez Ogerski.** Ruski car ima v svojem naslovu baje tudi ime knez Ogerske. Madjari bi radi vedeli, od kod ima car ta naslov.

— **Dva delavca je voda odnesla.** V Hochelbu so tovarnar Lewit, dva uradnika in pet delavcev odpravljali neke kole, katere je voda zanesla za most. Tako so hoteli rešiti most. Voda je pa most vzela in dva delavca ž njim. Drugi so se rešili.

— **Pogorel** je velik gozd, ki je bil lastnina kološkega mesta. Sodi se, da je bil nalašč zažgan.

— **Mrlič v kovčegu.** V Couvillu so na kolodvoru prijeli dva potnika, ki sta imela nekega mrliča v kovčegu. Izgovarjata se, da je jima neki neznan človek izročil kovčeg.

— **Pogorele trgovske koče.** V Sardoni na Španjskem pogorele so vse trgovske koče. Več rodbin je zgubilo vse, kar so imele

— **Časnikar — zločinec.** V društvu časnikarjev „Othon“ v Budimpešti je bil že nekaj časa neki Mihalyfalvi. Oblasti so se zanj jele bolj zanimati in razkrilo se je, da je znan tat, ki je že mnogokje vlomil in bil večkrat zaradi tatvine kaznovan. Pečal se je pa zraven s časnikarstvom. Če je kje ulomil in okradel, je časopisom drugi dan obširno poročal, kako je bilo okradeno. Časniki so bili še veseli, kajti imeli so podrobnejša poročila nego policija.

— **Razstava v nevarnosti.** Neki madjarski list toži, da se je bati, da se kolera zanese v Budimpešto in potem je uničen vsaki vspeh razstave. Na tisoče ljudij je prišlo iz Egipta v Avstrijo in zlasti v Budimpešto, ne da bi se bile storile kake zdravstveno-varstvene naredbe.

— **Maščevanje odpuščenke.** 70letna Avgusta Schmidt je v Karlovih Varih odpustila iz službe svojo deklo. Dekla je pa jezna jo napala s sekiro in močno jo poškodovala po glavi. Deklo so zaprli.

— **Tiras II.** Zgodovinski pes Tiras II, katerega je bil cesar Viljem I. podelil knezu Bismarcku, je poginil. Knez Bismarck je to brzojavil cesarju Brzojavno se je pa stvar sporočila skoro vsem večjim dnevnikom sveta.

— **Dvojni samomor.** Delavec Josip Dovič in ljubica njegova sta dne 25. t m. skočila na Dunaju v Donavo. Mlada človeka sta bila jako zaljubljena, a njeni stariši so branili, da bi se vzela.

— **Nesreča v rudniku.** V rudokopu blizu Bilbaota se je odlomil kos skale, težak kakih 1500 centov in zmečkal šestnajst rudarjev.

— **Zgorela kaznilnica** Lansko leto dozidana kaznilnica v Szegszardu na Ogerskem je te dni zgorela. Pri požaru ni nihče ponesrečil. Kazujenci so najbrž sami zanetili, nadeje se, da pri splošni zmešnjavi odneso pete.

— **Štrajkujoča občina.** Občina Mala Pešta pri Budimpešti je z glavnim mestom zvezana z vicinalno železnico. Malopeštanci so se že dolgo pritoževali, da so vozne cene na tej počasni železnici veliko previsoke, a ker vse pritožbe in prošnje niso nič pomagale, je občina sklenila, začeti „štrajk“. Mala Pešta je precej veliko mesto in ima z Budimpešto najživahnejši premet. Občina je kupila 10 omnibusov in prevaža občane, ki so z velikim navdušenjem začeli štrajk, tako po ceni, da je železnica povsem zapuščena in da že tri dni ne vozi noben vlak Naposled bo vlada vendar odnehala.

— **Manšetni gumbi bolgarskega kneza.** Knez Ferdinand se je zameril francoskim častnikom, ko je bil zadnjič v Parizu. Častnikom ki so mu bili dodeljeni za telesno stražo, je poslal za dar manšetne gumbe. Gumbi so bili lepi, kajti bili so okrašeni z briljanti. Častniki vendar niso bili zadovoljni. Kaj boljšega so si želeli. Posebno jih je razjezilo, ko so odprli etui in videli, da je na njem zapisano „Berlin“. Knez je kupil darila v Berolinu, ker so ceneja nego v Parizu on je varčen mož. kakor so vsi Koburžani in Orleanci. Tega pa ni mislil, da je razžaljivo, ako se da francoskim častnikom darilo, ki je delo nemških zlatarjev.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 23 maja t. l.: 65, 71, 16, 77, 88.
V Trstu dne 23. maja t. l.: 27, 34, 52, 90, 41.
V Pragi dne 27. maja t. l.: 69, 10, 32, 14, 44.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 13. maja 1896. Pšenica gld. 7·80 kr., rž gld. 7·25 kr., ječmen gld. 6·25 kr., oves gld. 7·— kr, ajda gld. 7·30 kr., proso gld. 6·30 kr., turšica gld. 5·30 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12 — kr., fižol gld. 12 — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Krasni uzorci se pošiljajo zastonj in poštnine prosto na zasebne naročnike. Zelo obširne uzorčne knjige, kakor jih še ni bilo, dobe **krojači** nefrankovane. (16)

Blago za obleke.

Peruvien in **dosking** za visokočastito **duhovščino**, predpisano blago za **c. kr. uradniške uniforme**, za **veterance, požarne brambe, telovadce, livreje**, sukno za **biljarde** in **igralne mize, prevlake za vozove.** Največja zaloga štajerskega, koroškega in tirolskega **loden** za gospe in gospode po prvotnih tovarniških cenah in v takih izbirah, da jih 20kratna konkurenca ne zamore nadomestiti. Največja izbera ogrinal za **dame** v najmodnejših barvah, perilno blago, potne pléde od 4 do 14 gld. **Krojaške potrebščine** (podvlaka, gumbe, šivanke, sukanec itd.) Vredno, pošteno, trpežno, čisto volneno sukneno blago in ne cene cunje, ki niti niso vredne **krojaškega dela**, priporoča:

JAN. STIKAROFSKY,

v Brnu (središče avstrijske suknene trgovine).

Največja zaloga sukna v vrednosti ½ milijona goldinarjev

Pošilja se le po povzetji.

Svarilo! Agentje in krošnarji radi prodajajo svoje malovredno blago pod imenom „Stikarofsky“. Da se takim **sleparijam** v okom pride, javim, da tem ljudem sploh svojega blaga ne prodajam.

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Kathreiner-
Kneippova sladna kava
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.

Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.

Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom:

Kathreiner

Louis Kuhne

mejnarodni zavod (6)
za zdravljenje brez lekov in operacij v Lipsiji.

Ustanovljen 10. oktobra 1883. leta, razširjen leta 1892.

Svet in pojasnila za vse bolezni, tudi pismeno, kolikor mogoče.

V zalogi Louis Kuhne, Lipsija, Flossplatz 24, je izšlo in je za dobiti od **založnika** proti pošiljatvi denarja ali po poštnem povzetji, kakor tudi skozi vse knjigarnice:

Louis Kuhne, Novo zdravilstvo. Učna knjiga in svetovalec za zdrave in bolne, 18. nemški natis (45.000) 486 strani, 8⁰ 1896. Cena 4 marke, vez. 5 mark. Izšlo je v 15 jezicih.

Louis Kuhne, Ali sem zdrav ali bolan? En poskus in svetovalec za vsacega. 13. nemški natis 1896. Cena 50 vinarjev. Izšlo v 9 jezicih.

Louis Kuhne, Otročja vzgoja. Varstveni klic na vse stariše, učenike in izgojitelje Cena 50 vinarjev.

Louis Kuhne, Kolera, driska in enake bolezni, njih izvir, zdravljenje brez leka in ozdravljenje. Cena 50 vinarjev.

Louis Kuhne, Preiskavanje znamnjev na obrazu. Učna knjiga novega načina preiskavanja, lastna iznajdba. S veliko podobami. Cena 6 mark, eleg. vezano 7 mark.

Louis Kuhne, Naznanila ozdravljenja iz svoje skušnje. Brez zdravil in operacij s pojasnilom, 25. natis. Zastonj.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.